

I. Early Precedent from Sefer Shemot

א. שמות (פרשת שמות) פרק ב פסוק ז

וַתֹּאמֶר אֶחָתָוּ אֶל-בַּת-פְּרָעָה הַאֵלֶּה וְקָרָאתִי לָהֶן אִשָּׁה מִיִּנְקַת מִן הָעִבְרִית וְתִינָק לָהֶן אֶת-הַיֶּלֶד:

(ח) וַתֹּאמֶר-לָהּ בַת-פְּרָעָה לְכִי וְתִלְךְ הָעֵלְמָה וְתִקְרָא אֶת-אֶם הַיֶּלֶד:

(ט) וַתֹּאמֶר לָהּ בַת-פְּרָעָה הֲיִלְכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינָקְהוּ לִי וְאֲנִי אֶתֶּן אֶת-שִׂכְרִי וְתִקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וְתִנְיָקֶהוּ:

ב. רש"י שמות (פרשת שמות) פרק ב פסוק ז

מן העברית - מלמד שהחזירתו על מצריות הרבה לינק ולא ינק, לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה [עי' גמ' סוטה יב.]:

ג. דרכי משה הקצר יורה דעה סימן פא

(ט) כתב הר"ן ריש פרק אין מעמידין (ע"ז ז: דיבור ראשון) ובסוף פרק חרש ביבמות דיש אוסרין להניק תינוק מן הנכרית במקום שיש מינקת ישראלית דחלב נכרית כחלב בהמה טמאה אבל כשאין מינקת ישראלית מותר דסתם תינוק מסוכן אצל חלב אבל הרשב"א ז"ל כתב דמדינא חלב נכרית כחלב ישראלית אלא (לפי) שממדת חסידות הוא שלא להניק מן הנכרית שלפי שטבע של ישראל רחמנים וביישנים אף חלבן כיוצא בהן ולכן אין להניק מן הנכרית עכ"ל וז"ל הגהות אשיר"י פ"ב דע"ז (סי' ו) להזהיר המינקת שלא לאכול נבלות וחזיר וכל שכן שאין להאכילו דברים טמאים וראיה מאחר שאכלה אמו ממין ע"ז וזה גרם לו לעת זקנתו שיצא לתרבות רעה (עי' ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א) עכ"ל:

ד. הרב מרדכי גרוס, בנתיב החלב, תשע"ו

וא"כ צ"ב, איך למד הרמ"א מגמ' זו [סוטה יב.]. לענין משה לכל ישראל, והא משה היה צריך לדבר פה אל פה עם השכינה, ולכן היה צריך ליזהר, אולם כל ישראל מאין שצריכים להחמיר בזה.

ואפשר ליישב, דהנה כתיב בפרשה של מאכלות אסורות "וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם, דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה וגו'". ולכאן צ"ב מהו הלשון וההוספה של לאמר אליהם, והא כבר כתוב שדיבר אל משה ואהרן. וביאר בקדושת לוי דכתיב ביואל "ונבאו בניכם ובנותיכם" דהיינו שבסוף התיקון כל פה ידבר עם השכינה, וזה מה דכתיב "לאמר אליהם", שהקב"ה אומר על עם ישראל שבסוף אני ידבר עמם, ולכן כל אחד ואחד צריך ליזהר במאכלות אסורות, וכמו משה רבינו שדיבר עם השכינה, וא"כ אנו צריכים שיהא לנו פה טהור.

ה. ספר מסילת ישרים פרק יא

והנה מי שיש לו מוח בקדקדו, יחשוב איסורי המאכל כמאכלים הארסיים או כמאכל שנתערב בו איזה דבר ארסי. כי הנה אם דבר זה יארע, היקל אדם על - עצמו לאכול ממנו אם ישאר לו בו איזה בית מיחוש, ואפילו חששא קטנה? ודאי שלא יקל. ואם יקל, לא יהיה נחשב אלא לשוטה גמור - אף איסור המאכל כבר בארנו, שהוא ארס ממש ללב ולנפש. אם - כן מי איפוא יהיה המיקל במקום חששא של איסור אם בעל שכל הוא. ועל דבר זה נאמר (משלי כג): ושמט סכין בלועיך אם בעל נפש אתה.

II. Two Guiding Principles of Food Hashgacha

א. תלמוד בבלי מסכת נדה דף יב עמוד ב

אמר רב כהנא: שאלתינהו לאינשי ביתיה דרב פפא ודרב הונא בריה דרב יהושע, כי אתו רבנן מבי רב מצרכי לכו בדיקה? ואמרו לי: לא. ולישיילינהו לדידהו! דילמא אינהו קא מחמירי אנפשייהו.

ז. רש"י מסכת נדה דף יב עמוד ב

דלמא אינהו מחמירי אנפשייהו - ומצריכים בדיקה לנשותיהן ומורים לאחרים היתר כהילכתא דאוקימנא דלא בעיא בדיקה לפיכך שאל לנשותיהן דאיהו נמי בעי לאחמורי כוותייהו לישנא אחרינא אינהו מחמירי אנפשייהו ומורים דצריכה בדיקה להחמיר והם אין מצריכין נשותיהן לבדוק ושיבוש הוא דלאו היינו מחמירי אנפשייהו אלא מקילי אנפשייהו ומחמירי לאחרים וחלילה לעשות כן.

ח. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לט עמוד ב

ת"ר: אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא, לא יין ולא מורייס ולא חלב, ולא מלח סלקונדרית ולא חילתית ולא גבינה אלא מן המומחה, וכולן אם נתארח אצל בעל הבית - מותר. מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי, דא"ר יהושע בן לוי: שגר לו בעל הבית לביתו - מותר; מ"ט? בעל הבית לא שביק היתירא ואכל איסורא, וכי משגר ליה, ממאי דאכיל משדר ליה.

ט. רש"י מסכת עבודה זרה דף לט עמוד ב

אין לוקחין ימ"ח מח"ג כו' - שחנוונים שבסוריא חשידי דלא קפדי אלפני עור לא תתן מכשול ומזבני לישראל דברים שלקחו מן העובד כוכבים מיהו אינהו גופייהו לא אכלי איסורא הלכך אם נתארח אצלו מותר לאכול עמו.

III - Who to Trust

י. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ב עמוד ב

לרבה, דאמר לפי שאין בקיאים לשמה, ליבעי תרי, מידי דהוה אכל עדיות שבתורה! עד אחד נאמן באיסורין.

יא. רש"י מסכת גיטין דף ב עמוד ב

ומשני עד אחד נאמן באיסורין - שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד מישראל על הפרשת תרומה ועל השחיטה ועל ניקור הגיד והחלב.

יב. תוספות מסכת גיטין דף ב עמוד ב

עד אחד נאמן באיסורין - פי' הקונטרס שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד על הפרשת תרומה ושחיטה וניקור הגיד וחלב ולא היה לו להזכיר הפרשת תרומה ושחיטה דבהנהו נאמן אף על גב דאיתחזק איסורא משום דבידו לתקנם כמו שפ"ה בסמוך והכי אמר בהאשה רבה (יבמות דף פח). ושחיטה אף על גב דהשתא אין בידו לתקנו מעיקרא היה בידו לשחוט דאם לא כן אמאי מהימן כיון דאיתחזק איסורא דלא מצינו בשום מקום שיצטרך בגדול אחד עומד על גביו ומעשים בכל יום דמהימן אף על גב דלא שייך רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן כגון שנחתך כל הראש ואין בית השחיטה ניכר ומה שאנו סומכין על הנשים בשחיטה אף על פי שאין יודעות הלכות שחיטה כיון שבידה ללמוד לשחוט או להשכיר אחרים שישחטו לה כבידה דמי וא"ת ומנא לן דעד אחד נאמן באיסורין וי"ל דילפינן מנדה דדרשינן בפרק המדיר (כתובות דף עב). וספרה לה לעצמה וא"ת אם כן אפילו איתחזק איסורא וי"ל דאינה בחזקת שתהא רואה כל שעה וכשעברו שבעה טהורה ממילא ולא איתחזק איסורא וגם בידה לטבול.

יג. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה כה

בזמן שהיתה ארץ ישראל כולה לישראל היו לוקחין ש היין מכל אדם מישראל ואין חוששין לו, ובחוצה לארץ לא היו לוקחין אלא מאדם שהוחזק בכשרות, ובזמן הזה אין לוקחין יין בכל מקום אלא מאדם שהוחזק בכשרות וכן הבשר והגבינה וחתיכת דג שאין בה סימן כמו שביארנו. השגת הראב"ד - וכן הבשר והגבינה וכו'. א"א זו אינה משנה שאין עמי הארץ חשודים להחליף ולא למכור דבר האסור א"כ נחשד.

יד. רדב"ז הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה כה

בזמן שהיתה א"י וכו'. פ' אין מעמידין (דף ל"ט ב) ת"ר אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא אלא מן המומחה וכולן אם נתארח אצל בעה"ב מותר וכ"ש בחו"ל. סימן ימ"ח מח"ג, יין, מורייס, חלב, מלח סלקונדרית, חילתית, גבינה. וסובר הראב"ד ז"ל שזו אינה משנה שלא נחשדו עמי הארץ למכור אלא דבר שהם חושבין שהוא מותר כגון דמאי אבל דבר שהוא אסור לכל מן הדין לא נחשדו עליו. ורבינו סובר דברייתא זו הלכה היא שדברים אלו קלים הן אצל עמי הארץ ומקילין בהם ונחשדו למכרם. וזה דעת רבינו פ' ח' גבי בשר וחתיכת דג.

טו. רמב"ם הלכות עדות פרק יא הלכה ז - ח

הלכה ז

ב עד אחד נאמן באיסורין אף על פי שהוא פסול לשאר עדויות, שהרי רשע בעבירה ששחט שחיטתו כשירה ונאמן לומר כהלכה שחטתי, אבל החשוד על דבר אינו נאמן על שלו אבל נאמן הוא על אחרים.

הלכה ח

לפיכך החשוד על דבר יש לו לדון בו ולהעיד בו לאחרים, חזקה אין אדם חוטא כדי שיהנו אחרים, כיצד נאמן עם הארץ לומר פירות פלוני מתוקנים הם, ונאמן הנחשד למכור בשר בכור לומר בשר זה שמוכר פלוני חולין הוא וכן כל כיוצא בזה משאר האיסורין, לפי שאימת האיסורים על הרשעים ואין אימת הממון עליהן. +/השגת הראב"ד/ לפיכך החשוד על דבר וכו' עד ואין אימת (הפסד) ממון עליהם. א"א זה אינו כן ומשנה שלמה היא במסכת דמאי פ"ד הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן שואל לו בשבת ואוכל על פיו חשכה מוצ"ש לא יאכל עד שיעשר ואי קשיא לך פסקא אחריתי הנכנס לעיר ואינו מכיר שם אדם נאמן ואמר לו אחד אני איני נאמן איש פלוני נאמן ה"ז נאמן הא אמרין בירושלמי אכסנאי שאני ועוד משנה שלימה החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו ומומי בכור שאני דקנסא בעלמא הוא ומש"ה נאמן הוא על חבירו.

טז. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מאכלי עובדי כוכבים סימן קיט סעיף א

החשוד לאכול דברים האסורים, בין אם הוא חשוד באיסור תורה בין אם הוא חשוד באיסור דרבנן, אין לסמוך עליו בהם; ואם נתארח עמו, לא יאכל משלו מדברים שהוא חשוד עליהם. הגה: וי"א אפילו ממי שאינו חשוד, רק שאין מכירין אותו שהוא מוחזק בכשרות, אסור לקנות ממנו יין או שאר דברים שיש לחוש לאיסור. מיהו אם נתארח אצלו, אוכל עמו (ב"י בשם הרמב"ם פי"א דמ"א ופ"ג דין כ"א).

יז. ערוך השולחן יורה דעה סימן א סעיף ט - יא

סעיף ט

ויש להסתפק בדעת הרמב"ם ז"ל אם כוונתו דווקא כשהטבח שוחט בעצמו ומוכר לאחרים דאז בעינן מומחה אבל קצב המוכר בשר שאחר שוחט א"צ שיהיה הקצב מומחה כדי שנאמין לו שנתנו לשוחט מומחה או דגם בכה"ג צריך או שהקצב יהיה מומחה או שנדע מי הוא ששחט הבהמה ומדברי הטור והב"י ס"ס ס"ה שכתבו בשם הרמב"ם שאין לוקחין בשר מכל טבח ששוחט לעצמו ומוכר לעצמו א"כ היה מוחזק בכשרות עכ"ל משמע שמפרשים דווקא בכה"ג צריך מומחה וכ"כ מפורש רבינו הרמ"א בספרו ד"מ בסי' זה אות י"ב ע"ש ולכן אף על גב דבעיקר דין זה לא ס"ל כהרמב"ם כדמוכח מדבריהם ר"ס קי"ט כמ"ש [ע"ש בש"ך ופר"ח] מ"מ בזה ס"ל כהרמב"ם כיון ששוחט בעצמו למכור יש לחוש אם אינו מומחה:

סעיף י

אבל באמת בדברי הרמב"ם עצמו נראה דבכל עניין אין לוקחין בשר אלא ממומחה כדמוכח מדבריו ספי"א שהבאנו וגם כיון דלפי שיטתו אין נאמנות בח"ל על האיסורים אלא למומחה א"כ מה לי אם שוחט בעצמו אם לאו והרי סוף סוף יש לחשדו שמוכר טרפה בחזקת כשירה ומי גרע זה מיין וגבינה וכן מצאתי לאחד מהגדולים שכתב בפשיטות שלדעת הרמב"ם אין חילוק [תורת יקותיאל ס"י י"ח סק"י] והטור והב"י לא באו לפרש דעת הרמב"ם אלא דבשוחט לעצמו ומוכר חשו לדבריו ולפ"ז לדעת הרמב"ם א"א לקנות בשר מטבח א"כ מוחזק בכשרות או שנדע מי הוא

ששחט או במקומות הגדולים שיש ממונים על הקצבים אבל בעיר קטנה או בכפר א"א לקנות מכל טבח שהוא אא"כ גם הטבח אוכל מבשר זה דבכה"ג גם הרמב"ם מודה כמ"ש שם ספי"א וז"ל המתארח אצל בעה"ב בכל מקום ובכל זמן והביא לו יין או בשר או גבינה וחתיכת דג ה"ז מותר וא"צ לשאול עליו אף על פי שאינו מכירו אלא יודע שהוא יהודי עכ"ל וכ"ש כשהטבח אוכל מבשר זה עצמו אא"כ הוחזק להיפך שאינו יהודי כשר כמבואר שם דאז פשיטא שאסור לאכול אצלו וכ"ש ליקח ממנו וכמו שיתבאר בסי' קי"ט בדיני חשוד בס"ד:

סעיף יא

ומ"מ אפשר בכוונת הרמב"ם כדברי רבינו הרמ"א שהבאנו דכשאנו שוחט לעצמו לא חיישין לה והטעם דנהי דבאיסורי דרבנן כמו יין וגבינה יש לחוש באינו מומחה שימכור לאחרים דבר האסור וכן חתיכת דג אף שזהו איסור דאורייתא מ"מ יש לחוש שסיבור בדעתו שהחתיכת דג זה הוא מדג טהור ולא יחוש לחקור היטב אבל בבשר כשאנו שוחט בעצמו נצטרך לחשוד שעבר על איסור דאורייתא להאכיל לישראל טרפות ולא חשדין לשום אדם מישראל כל זמן אינו חשוד על האיסורין אף כשאנו מומחה ובוודאי שחט אצל שוחט ורוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם אבל כששוחט לעצמו ומוכר חשדין ליה שאף אם אולי נמצא איזה פגימה בהסכין או איזה שאלה בבדיקת הריאה יסבור בדעתו שאינו טרפה וימכרנה לאחרים ולכן צריך מומחה דווקא ובאמת בכל מדינות שלנו אינו מצוי כלל טבח שישחוט בעצמו וימכור בעצמו את הבשר אמנם אם המצא ימצא כן פשיטא שאסור לקנות ממנו אם לא שיודעים בו שהוא מומחה ומוחזק בכשרות ואף שהוא מומחה בשחיטה ונטל קבלה דוודאי מוחזק בכשרות מ"מ צריך לעיין אחריו היטב דקרוב הדבר דמפני יצרא דממונא יקל לעצמו איזה קולא שלא ע"פ הדין וצריך לדעת שהוא ירא אלקים ביותר ודבר זה מוטל על רב הקהלה וראשי העיר לדקדק בזה היטב:

IV - Modern Day Hashgacha

יח. ערוך השולחן יורה דעה סימן קיט

סעיף ג

אבל הרמב"ם ז"ל יש לו שיטה אחרת בכל זה וז"ל בספי"א ממאכלות אסורות בזמן שהיתה א"י כולה לישראל היו לוקחין היין מכל אדם מישראל ואין חוששין לו ובחוץ לארץ לא היו לוקחין אלא מאדם שהוחזק בכשרות ובזמנה"ז אין לוקחין יין מכל מקום אלא מאדם שהוחזק בכשרות וכן הבשר והגבינה וחתיכת דג שאין בה סימן והמתארח אצל בעה"ב בכל מקום ובכל זמן והביא לו יין או בשר או גבינה וחתיכת דג ה"ז מותר וא"צ לשאול עליו אף על פי שאינו מכירו אלא יודע שהוא יהודי בלבד ואם הוחזק שאינו כשר ולא מדקדק בדברים אלו אסור להתארח אצלו ואם עבר ונתארח אצלו אינו אוכל בשר ולא שותה יין על פיו עד שיעיד לו אדם כשר עליהם עכ"ל וס"ל להרמב"ם דהא דאמרינן סוריא הוא ק"ו לח"ל דאע"ג דבכמה דינים שוותה סוריא לא"י מ"מ לענין זה שוותה לח"ל משום דאין בה השגחת ב"ד כל כך כבא"י וממילא דגם בא"י בזמנה"ז דינה כח"ל בענין זה ובאמת פירש"י אינו מובן כל כך דהא סוריא הוי מדינה ובה ערים רבות ואיך שייך לומר שכל החנוונים שבמדינה חשודים הם וממ"נ אם כולם חשודים איך אפשר לומר שבשאר ארצות אינם חשודים וצריך ליישב בדוחק שבמדינת סוריא נתפשט הקלקול ולא במדינות אחרות ולהרמב"ם אתי שפיר בפשיטות וכן משמע להדיא מירושלמי שהבאנו בסי' א' סעיף ח' ומתוספתא ע"ש ולכן חשב הרמב"ם בשר אף שבש"ס לא חשיב בשר מ"מ בירושלמי חשיב לה והש"ס שלנו י"ל דבשר ק"ו הוא ולכן לא חשבה וכמ"ש שם סעיף ו' ע"ש

סעיף ד

וטעמו של הרמב"ם נראה דאע"ג דהתורה האמינתו לכל אחד מישראל על האיסורים מ"מ חנוני קבוע שמוכר תמיד בכל עת ובכל שעה שאני דהוא מורה התירא וראיה לזה ממה דקיי"ל דב"ד חייבין להעמיד ממונים על החנוונים שלא יעשו מדות שקרים כדאיתא בבבא בתרא ספ"ה [פ"ט א] ודריש לה מקרא וכמ"ש הרמב"ם בספ"ח מגניבה אף על גב דאין איש מישראל חשוד על הגניבה ועל הלאוין שבמדות שקרים מ"מ החנוונים מפני שהם מוכרים תמידים תקף להו יצרייהו דממונא וכ"ש בלאו דלפני עור דוודאי חשידי בזה ולכן צריך על נאמנות כזה מי שהוחזק בכשרות דווקא ולא ידעתי למה השמיט הך דאם שיגר לביתו מותר ואולי משום דס"ל דהכל אחד כדמשמע בגמ' שם דנתארח אצלו הוי כשיגר לביתו [דאומר שם מסייע ליה לריב"ל וכו' ע"ש ודו"ק] וזה ששינה מלשון הש"ס והירושלמי שאמרו מן המומחה והוא כתב הוחזק בכשרות משום דבש"ס קחשיב מורייס ומלח סלקונדרית ובירושלמי קחשיב

תכלת דלאלו הדברים צריך המחאה להכיר הזיוף משא"כ בין ובשר וגבינה ודגים א"צ המחאה רק נאמנות בלבד ולכן די באדם כשר בלבד ודין מורייס כתב בפ"ז ומלח סלקונדרית לא נמצא בימינו ולא כתבה ותכלת כתב בה' ציצית וכתב שם מומחה ע"ש

סעיף ט

...וכן המנהג הפשוט בכל תפוצות ישראל כשאחד שאין מכירין אותו שהוא מוחזק בכשרות הביא יין או גבינה וחמאה או קמח פסח או כרכשאות יבשות ובשר מעושן וכיוצא באלו מביא עמו כתב הכשר מרב היושב על כסא ההוראה וביחוד בזמה"ז שרבתה הפריצות והמינות אסור ליקח מאדם שאין מכירין אותו בלא כתב הכשר ולכן אף על גב דבבשר כתבנו דא"צ מ"מ בזמה"ז פשיטא דאסור דבזמנינו לא שייך הטעם שכתבנו בסי' א' סעיף י"א מפני שבעוה"ר הדור פרוץ ולכן כל שיראת ה' נוגע בלבו לא יאכל שומן וכרכשות ובשר מעושן בלא כתב הכשר ואין לשנות וכמ"ש בין וחלב וגבינה דמעיקר הדין כן הוא לדעת הרמב"ם ורבינו הרמ"א.

סעיף י

ויש לי שאלה גדולה לדעת הרמב"ם והרי שנינו בבכורות [כ"ט ב] החשוד על הבכורות אין לוקחין ממנו בשר צבאים ולא עורות וכו' החשוד על השביעית אין לוקחין הימנו פשתן וכו' החשוד להיות מוכר תרומה לשם חולין אין לוקחין ממנו אפילו מים ומלח וכו' ומבואר להדיא דמאינו חשוד מותר ליקח ולא בעינן שיהיה ידוע למוחזק בכשרות דאי ס"ד דבעינן מוחזק בכשרות דווקא מאי איריא חשוד אפילו אינו חשוד נמי

סעיף יא

והתשובה לזה דזה שכתבנו דכשהוא חשוד על דבר אחד רחוק מלקרותו מוחזק בכשרות אינו כן דזה שכתב הרמב"ם מוחזק בכשרות אין הכוונה שיהיה ירא אלהים מרבים או חסיד וצדיק אלא כל שמתנהג ע"פ דת ישראל מניח טלית ותפילין ומתפלל ג' פעמים בכל יום ונוטל ידיו לאכילה ומנהיג את בני ביתו בכשרות דת תורתנו הקדושה זה נקרא מוחזק בכשרות ויכול להיות שבאיזה פרט הוא חשוד מפני קלות הדבר בעיניו ולכל הדברים הוא מוחזק בכשרות וראיה לדבר זה שהרי מצינו בבכורות שהכהנים חשודים היו להטיל מום בבכור ולכן אינם נאמנים כשאומרים מום זה נפל מעצמו דאם כן נאמר דכל הכהנים לא נקראו מוחזקים בכשרות וכן הוא בכל הדברים ולכן זה ששנינו בבכורות שם החשוד על וכו' דמזה מבואר דמאינו חשוד רשאים לקנות מיירינן באנשים שאנו מכירין אותם ליהודים מוחזקים בכשרות ולבד בפרט זה הוא חשוד אבל מאדם שאין מכירין אותו כלל אין לוקחין ממנו כדברי הרמב"ם ולפ"ז גם בכל הדברים שצריך מוחזק בכשרות אין הכוונה לצדיק וחסיד או ירא אלקים מרבים אלא שמתנהג בדת ישראל כמ"ש.

סעיף יב

ודע דכל ענין זה אינו נוגע לדיני שחיטה ובדיקה וניקור שבשם לדברי הכל צריך לידיע שהוא מומחה וצריך לבדוקו כמבואר בסי' א' דבכאן אין שום חכמה ואומנות ורק נאמנות אבל בשם צריך חכמה ואומנות יתירה ויראת שמים ברורה ולכן אין שם ההיתר בדיעבד מטעם נאמנות באיסורים אלא מטעם דרוב מצויים אצל שחיטה וניקור מומחים הם וממילא שיש להם נאמנות בדיעבד אבל לכתחלה אסור לסמוך על זה [ועי' ש"ך סק"א ופר"ח ולדברינו אין שום שייכות זל"ז ודו"ק]

יט. חלקת בנימין, סי' קיט ס"ק ו

ויש שכתבו עוד דבפרט בזמן הזה שאנו רואים קלקול הדרות יש ליזהר שלא לקנות כ"א ממי שמוחזק בכשרות ובפשוט דבזמנינו עתה כל שכן שיש ליזהר בזה, ושי שכתבו עוד שעל פי זה התקינו בתקנות הארצות שלא ליקח דבר מאכל משום ישראל אפילו מי שמוחזק בכשרות [משום לא פלוג] אא"כ יש בידו כתב הכשר מר או מ"ד שחקרו על המאכל וראו שנעשה בהכשר.

כ. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סא עמוד א – עמוד ב

ת"ר: אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של עובד כוכבים ומילאהו יין, וישראל דר באותה חצר - מותר, ואף על פי שאין מפתח וחותם בידו. בחצר אחרת - מותר, והוא שמפתח וחותם בידו.

המטהר יינו של עובד כוכבים ברשותו, וישראל דר באותה חצר - מותר, והוא שמפתח וחותם בידו. א"ל רבי יוחנן לתנא, תני: אף על פי שאין מפתח וחותם בידו - מותר, בחצר אחרת - אסור, אף על פי שמפתח וחותם בידו, דברי ר"מ; וחכמים אוסרין, עד שיהא שומר יושב ומשמר, או עד שיבא ממונה הבא לקיצין.

חכמים אהייא? אילימא אסיפא, תנא קמא נמי מיסר קא אסר! ואלא ארישא דסיפא, והא קאמר ליה ר' יוחנן לתנא, תני: אף על פי שאין מפתח וחותם בידו! ואלא אסיפא דרישא, דקאמר ת"ק: בחצר אחרת - מותר, והוא שמפתח וחותם בידו; וחכמים אומרין: לעולם אסור, עד שיהא שומר יושב ומשמר, או עד שיבא ממונה הבא לקיצין. ממונה בא לקיצין גריעותא הוא! אלא, עד שיבא ממונה שאינו בא לקיצין.

כא. רש"י מסכת עבודה זרה דף סא עמוד ב

או עד שיבא ממונה הבא לקיצין - שיהא שומר ממונה לשמרו אבל הולך ויוצא ויש לו שעה קבועה לבא או עד שיבא כלומר עד שיהא ממונה עליהם שיתירא זה מביאתו ולקמן פריך הבא לקיצין גריעותא הוא.

אלא אסיפא דרישא - היכא דיין של ישראל הוא וקתני ישראל דר בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו דכיון דיין דישראל הוא מירתת עובד כוכבים לזייף שמא ירגיש בו ישראל הדר בחצר אחרת.

גריעותא הוא - דכיון דיש לו שעה קבועה לביאתו לא מירתת עובד כוכבים.

V. Who is (or is not) Qualified to be a Mashgiach

כב. תשובות והנהגות כרך ב סימן שעט

שאלה: מינוי יהודי מחלל שבת בפרהסיא למשגיח באופן זמני, אבל ניכר כאדם נאמן

המעמיד אותו למשגיח טוען שמכיר אותו באופן אישי כמה שנים, ונאמן לו כשנים, אבל בש"ע יו"ד קי"ט (סעיף ז') מפורש דמחלל שבת בפרהסיא אינו נאמן אף לשאר איסורים ואפילו יש אומדנא שדברי העד נכונים, דכיון שהאומדנא היא רק מכח עדותו וצריך עדות, גזירת הכתוב היא שלא לקבל דבריו אף שנראה לנו ברור שנאמן, כמו בפסולי עדות לענין ממון לא מועיל לאומדנא

ולדעתי נראה דאף אם קפילא מועיל באיסורים מטעם דלא מרע אומנותו (יו"ד ר"ס צ"ח בש"ך וט"ז) או תגר לא מרע אומנותיה (ב"א ח' כ), היינו מפני שמקובל לכל דלא מרע אומנותיה, ומועיל כללא ד"לא מרע אומנותיה" להחזיק דלא משקר, אבל המחלל שבת אין לפנינו דבר הגורם נאמנות אלא רק שלרב הוא מוכר כנאמן, וזה לא סגי כדי להכשיר לאחרים, דלא דמי לאומן ותגר שכל אחד יודע שבעל "אומנות" נאמן, ולכן מועיל "האומן" להחזיק דלא משקר, אבל בזה צריך עדות, והרגשת הרב לבד בהכרתו אינו מועיל כשצריך עדות (ועיין בתשובות והנהגות ח"א סימן תכ"ד שצריך משגיח ירא שמים ואין לקבל אותו)

מיהו במקום שמדינא אין צריך משגיח, ורק לרווחא דמלתא מעמיד אותו הרב, פשיטא שיכול להעמיד גם אותו כמשגיח, כיון שגם בלעדי דבריו מספיק, אבל אין למהר להורות דלא צריך משגיח, שהיום שכיח מאד שמוציאים לשוק דברים חדשים בחשש איסור. וכאן לא מהני התחייבות בעל בית החרושת שלא יוסיף בלי רשות הרב, דמצוי שמוסיף ואח"כ מתרץ דבריו שידע בבירור שזהו סינטטי וכשר, ובאמת ראוי להשגיח על כשרות כשם שמשגיחים על תרופות בסכנת ח"ו, שלא ממהרים להתיר ודורשים בירור גמור במאה אחוז, שגם כאן האיסור מטמטם ואין להכשיר, וכל השערה אפילו היא טובה מאד אינה בירור גמור, וע"כ יקפיד שיהיה משגיח כשר וירא שמים וגם נאמן ומומחה במלאכתו ולא יתעצל

ובדידי הוה עובדא שרואים עד כמה צריך לזהר במשגיחים, שפעם אחת הלך יהודי ירא שמים לאכול במלון, ובשבת קודש בבוקר ראה שמחממין מים במיוחד עבור היהודים על ידי עכו"ם, והלך להתלונן לפני המשגיח, השיב לו המשגיח: "יהודי שמחפש כשרות כמותך אינו מגיע לבית מלון ונא לא להתערב!"

כג. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מאכלי עובדי כוכבים סימן קיח סעיף יב

יש להחמיר שלא להניח הקדרות אצל השפחות כשאין ישראל בבית; הגה: ואינו יוצא ונכנס (תשובת הרא"ש כלל י"ט). ואם אירע קלקול שנתנה דבר איסור בקדירה, אין להאכילה אותה מאכל, שלא ירגילה בכך (בית יוסף בשם שבולי לקט).

כד. ש"ך יורה דעה סימן קיח ס"ק לז

ואינו יוצא ונכנס. משמע דעת הרב דביוצא ונכנס אין צריך להחמיר ולכאורה בהרא"ש וטור לא משמע כן שאחר שכתבו דין דשתי קדרות שכתב המחבר בסעיף י"א כתבו ועל זה סומכין להניח הקדרות אצל השפחות כשהולכין לב"ה דהוי כיוצא ונכנס ונכון לירא שמים להחמיר כי כמה פעמים אירע קלקול בדבר ועוד כדי להשביח חלקה נותנת חלב בקדרה עכ"ל (ועיין בהרא"ש עצמו) משמע דאף ביוצא ונכנס יש להחמיר ומה שלמד הרב מתשובת הרא"ש שכתב ואם ישראל יוצא ונכנס שרי דעתו בתשובה דלענין דינא שרי והיינו שכתב שם וכדאמרין בפ"ק דעבודת כוכבי' לא הלכת לצור מימך וראית עובד כוכבים וישראל ששפתו שתי קדרות כו' ובפסקיו פ"ק דעבודת כוכבים כ' אהך דהלכת לצור דהיינו מדינא אבל נכון להחמיר ע"ש אבל המחבר שכתב יש להחמיר כו' וכמו שכ' הרא"ש בפסקיו ונכון לירא שמים להחמיר כו' אפילו ביוצא ונכנס קאמר ויש לומר דמשמע ליה להרב מדלא השיב הרא"ש להשואל שם דיש להחמיר לכתחלה אפילו ביוצא ונכנס ש"מ דביוצא ונכנס אפילו חומרא אין כאן ומה שכתב ונכון לירא שמים כו' אכשהולכין לב"ה קאי משום דל"ד ליוצא ונכנס כיון ששוהין בב"ה זמן מה והשפחות יודעות שדרךן לשהות אבל ביוצא ונכנס ממש א"צ להחמיר (וע' בסימן קי"ג ס"ד) ואין להקשות ממה שכתב הרב בסעיף הקודם דלכתחלה יש ליזהר אף בשתי קדרות ופשיטא דבישראל ועובד כוכבים ששפתו לא גרע מיוצא ונכנס דהתם הטעם משום ניצוצות שיתזו מזו לזו וכמו שכ' בס"ק שלפני זה.

כה. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן נד

ליובאן. בהיותי במאסקווא בשנת תרצ"ד נשאלתי בדבר שהאבות ניזונים במדינה הזאת בעוה"ר על שלחן בניהם ובנותיהם האוכלים נבלות וכל דבר איסור ורובם הם כופרים בה' ובתורתו ושבקי היתרא ואכלי איסורא וא"כ אין נאמנים על איסורים ואין להאבות החלושים והזקנים עצה איך לאכול בשר כשצריכים לבריאותם וגם לא כל דבר מבושל דאף שסתם כלים אינם בני יומן מ"מ הרי הוא כלכתחלה כיון שקבע מושבו אצלם. וחדשתי שיש מקום להקל להרבה אנשים, באם האב יודע וקים ליה בגוה דבתו וכלתו שלא יכשילוהו באיסור משום דמכיר טבעה בידיעה ברורה ע"י שניסה אותה הרבה פעמים וראה שאינה מכשילתו מטעם שאינה רוצה לצערו או שטבעה שלא להעביר אחרים על דעתם, יכול לסמוך עליה ולאכול מה שמבשלת בעדו מבשר וכל דבר כשאמרה לו שהוא מבשר כשר ובכלים שהזמינה עבורו. משום שלא נכנס זה בגדר נאמנות אלא בידיעה עצמית שהוא כראיה ממש כיון שידוע בברור שאינה משקרת לו.

וראיה גדולה לזה מהא דכתובות דף פ"ה דהימנה רבא לבת ר"ח לאפוכי שבועה אשכנגדה וא"ר פפא השתא דאמר מר קים לי בגויה מלתא הוא כגון אבא מר ברי מרענא שטרא אפומיה והרי הוא דבר שצריך שני עדים דמטעם זה לא האמין רבא לר"פ לאורועי שטרא דאין אחד נאמן להוציא שטר חתום מיד המחזיק בו כדאיתא ברש"י ומ"מ מועיל קים לי בגויה לאורועי שטרא. אף שודאי אין סברא לומר דרבא לא היה מאמין בר"פ כבת ר"ח דהא הקשה ר' אדא בן מתנא לא יהא ר"פ כבת ר"ח חזינן דלא גרע ר"פ מבת ר"ח דאל"כ לא היה לו מה להקשות אם היה שייך להסתפק שמא בת ר"ח גדולה בצדקתה מר"פ וגם רבא לא השיב לו שבת ר"ח גדולה מר"פ אלא ודאי דר"פ היה מוחזק בחסידות עוד יותר מבת ר"ח ושגם רבא ידע זה ולכן הקשה שפיר וא"כ צריך להבין טעם רבא מ"ט גרע ר"פ מבת ר"ח.

וצריך לומר דמצד נאמנות היינו שאינו יודע בידיעה עצמית שאינו משקר רק מחמת שהוא צדיק וחסיד יודעין שלא משקר ויש להאמינו, אינו כלום להאמינו ביחיד דהתורה נתנה גבול שאף משה ואהרן אין נאמנים ביחיד לדיני ממונ כמו כל אדם שהם בחזקת כשרות ולא נתנה תורה לשיעורים שכל אחד יאמין מי שרוצה ולכן כל כח הנאמנות נתנה תורה לכל איש שסתמו הוא בחזקת כשרות כמו לצדיק וחסיד היותר גדול בעולם כמשה ואהרן והצריכה דוקא שנים. אבל זהו רק מדין נאמנות שלא מכיר האיש וטבעו ומדותיו בעצם רק מצד חזקתו אבל אם יודע ומכיר את האיש בעצם מצד טבעותיו ומנהגיו שניסהו הרבה פעמים וראה שאינו משקר אין זה מצד נאמנות אלא הוא כראיה ממש כיון שהוא ידיעה עצמית שידוע ומכירו שלא מצד חזקתו. ולכן אף שודאי ידע רבא שר"פ איש נאמן כיון שהוא צדיק וחסיד עוד יותר מבת ר"ח אבל עכ"פ הוא רק מצד חזקתו ונכנס בגדר נאמנות שע"ז נתנה תורה גבול שאף

משה ואהרן אין נאמנים ביחידי כסתם איש. וזהו מה שאמר רבא אף על גב דאיכא מר ע"א לאו כלום הוא פי' אף שברי לי שאינך משקר מ"מ ע"א לאו כלום הוא דהתורה פסלו שלא ניתן לשיעורין ושאני בת ר"ח שקים לי בגוה פי' ידיעה עצמית שלא נכנס בגדר נאמנות אלא כראיה שלו ממש. וזה שלא קרעין שטרא אפומיה הוא מחמת שהרי רק לר"פ נאמן אבא מר בריה ולדיינים אחרים שאין מכירין אותו בעצם הרי לא יאמינו לו יותר מסתם איש ולכן אינו יכול לקרוע השטר שהוא כשר אצל דיינים אחרים ורק שהוא אינו יכול להזדקק לו ודנהו כשטר פסול כפרש"י.

...ואף שכתבו הרי"ף והרמב"ם דבזה"ז אין דנין דין קים ליה בגויה מסתבר שהוא רק בדיני ממון ולא באיסורין שאין בזה דין ב"ד ולכן בשעת הדחק ולאנשים חלושים יש להקל אם יודע בברור שקים ליה בגוה מצד טבעותיה ומנהגיה באיזה נסיונות שלא תכשילהו לסמוך עליה ולאכול ממה שמבשלת בעדו ואמרה שעשתה בהכשר אבל לאחרים. ושלא בשעת הדחק ולבריאם יש להחמיר.

כו. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן מג

באינו שומר תורה אך מחזיקים אותו לאינו משקר אם נאמן באיסורין מע"כ ידידי מו"ה ר' אברהם טראבצקי שליט"א

בדבר אחד שאינו שומר מצות התורה וגם מחלל שבת אבל בני העיר מחזיקים אותו לאיש נאמן מאד שברור להם שלא ישקר וגם מע"כ מחזיק אותו לנאמן והוא מוכר בשר אם יש להאמינו כשאומר שמה שנתן להלוקח הרוצה דוקא בבשר כשר הוא בשר כשר. הנה בעצם הא ליכא נאמנות למחלל שבת בפרהסיא אף כשהוא לתיאבון כדאיתא בש"ע יו"ד סימן קי"ט סעיף ז'. והכוונה הוא אף לדבר שחמור בעיני בני אדם שסובר המחבר בסעיף ה' שאינו חשוד לזה אף שחשוד לדבר חמור ממנו בדיני עונשי התורה, דאל"כ הא אף במחלל בצנעא נמי הא ליכא דבר החמור יותר משבת והוי ממילא חשוד לכל הדברים שכולן אין חמורין כשבת, ולכן צריך לומר דאיירי אף לדבר החמור בעיני בנ"א שהוא במדינה דחמור להם מאכלות אסורות מחלול שבת שאם הוא רק מחלל בצנעא נאמן עליהו וכיון שמחלל בפרהסיא אינו נאמן משום שהוא כמומר לכל התורה כעכו"ם וכופרים...

נשאר רק מצד שמכירין אותו שאינו משקר שלכן אף שאין לו נאמנות מדין נאמנות התורה אולי יש להאמינו מדין קים ליה בגויה, שחדשתי בספרי אגרות משה חיו"ד סימן נ"ד מטעם שאין זה ענין נאמנות אלא ידיעה עצמית שהוא כראיה ממש, והוכחתי זה מהא דכתובות דף פ"ה ע"ג שם, אבל ע"ז צריך ידיעה ברורה כהא דבעל שמכיר את אשתו שהוא אתה תמיד כעובדא דרבא שהאמין לבת ר"ח אשתו וכאב את בנו כעובדא דר"פ ואבא מר בנו שהם מצד הרבה דברים שראו תמיד והכירו שטבעם שלא לשקר, ולא מצד איזה פעמים שיש לתלות שהיה לו איזה טעם שלא לשקר בפעמים ההם, ואולי היה זה בכוונה כדי שיחזיקוהו לאינו משקר ויסמכו עליו, שידיעת בני העיר את האיש ההוא לאינו משקר ודאי לא שייך שידעו בידיעה ברורה כראיה ממש דאף שאמר איזה פעמים למע"כ שאינו רוצה לאכול בשר שעברו ג' ימים אף בהודח שאין לו עבורו בשר, ודאי יש לתלות בהרבה דברים שטוב לפניו לומר עתה האמת, אבל כשיזדמן שאין לו צורך להגיד האמת אפשר שישקר כגון שיחסר לו בשר כשר יתן להלוקחים בשר נבלה בידעו שיסמכו עליו ולא יחקרו אחריו, וכבר ידוע הרבה מעשים באנשים שהחזיקום לנאמנים ולבסוף נודע שמכרו בשר נבלה...

ולבד זה הא חזקה לומר על מי שאינו משקר מצד טבעו בלא יראה מהשי"ת שגם עתה לא משקר ודאי לא שייך כי הרבה פעמים משנה האדם את טבעו בעצמו ובהשפעת אחרים ומצד תאות אחרות, ורק בסתם ישראל שיש לו חזקת צדקות הוא חזקה שאף נגד תאות אחרות לא יעבור איסורין, ואף בחשוד לעבור על איסור קל נשאר בחזקתו לדבר חמור שלא יעבור מצד יראת ה' ולהש"ך אליבא דהמחבר לא יעבור גם מצד יראת הבריות, (ולא ידוע לי מנא לו להש"ך לפרש כן בכוונת המחבר דהא יותר נראה לפרש דכשחמור בעיני בנ"א תלין שגם לו הוא חמור שטועה בדין כמו שאר הבריות), אבל בלא יראה ורק משום שטבעו כך ודאי לא שייך חזקה ע"ז ולא סגי הידיעה מזמן רחוק, אלא רק באב את בנו ואיש את אשתו שהידיעה היא תמידית ומטעם זה גם שם לא אמרתי להתיר אלא לאנשים חלושים ובשעת הדחק, משום דאולי ידעתו היא מזמן שיש לחוש שהוחלף טבעה, והכא שהידיעה ודאי אינה תמידית ויותר נוטה שאין להחשיב זה לידיעה ממש אין לסמוך ע"ז כלל אף בשעת הדחק וצריך להעמיד משגיח בחנותו. ומה שסוגר את חנותו בשבת כיון שידוע לכל שאינו שומר שבת אין זה כלום דסגירה זו ודאי היא רק כדי שיקנו ממנו שומרי תורה. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין

כז. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן נה

חמשה עשר בשבט תשט"ו. מע"כ ידידי הרב הגאון מוהר"ר יחזקאל הלוי גרובנער שליט"א ר"מ בישי' חכמי לובלין בדעטראיט

ראיתי את דברי כתר"ה אשר האריך לברר להלכה אשר יש להאמין למנהלי הפעקטערס במה שכות' אשר עושים רק משומן שנעשה מוועדזשעטייבל וכדומה, מכמה טעמים מטעם אומן לא מרע נפשיה ומטעם עבידי לאיגלויי ומטעם מירתת מעונש לפי חוק מדינתנו ומטעם דהיתת התשובה שלהם לשאלה שנוגע לחולה ולא שאלה להכשר ודבריו נכונים לדינא...

עכ"פ לדינא צדק כתר"ה שיש לסמוך על הכתב שהשיבו לו מהפעקטערע שהוא נעשה רק משומן וועדזשעטייבלס ויש להתיר.

כח. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן א

א. ביאור החילוק מתי אפשר לסמוך על בית החרושת במה שמצהיר שהמזון שהוא מייצר עשוי רק מחמרים כשרים מטעם דמירתת ומטעם דלא מרע אומנותיה

הנה מה שהסכמתי בספרי אג"מ ח"א דיו"ד בריש סימן נ"ה דיש להאמין לבעלי בתי החרושת (פעקטערעס) על מה שכותבין שבאכולין שיש בו שומן הוא רק משומן שנעשה מירקות (וועדזשטייבלס) מטעם אומן לא מרע נפשיה, ומטעם עבידא לאיגלויי, ומטעם מירתת מעונש לפי חוק מדינתנו, שהזכרת שדברת עם כמה רבנים מכשירים שסומכין על זה ליתן הרבה השגחות ואפילו בבתי חרושת גדולים ורחוקים.

דהנה פשוט שלא שייך זה שבתי החרושת נאמנים מטעם אומן לא מרע נפשיה וכו' אלא בבתי החרושת הסמוכות לערים שיש בהם הרבה ישראל, וגם המשגיח ישראל שנמנה על זה דר שם, ששייך שידוע זה - באיזה שומן משתמשים בבית החרושת. ואולי אף כשהמשגיח אינו דר שם בעצמו, אבל בני העיר יודעין ממנו שהוא המשגיח ועליו הם סומכין, דכשירצו בעלי בית החרושת לשנות ולהשתמש בשומן אחר דאיסור, ידעו זה אנשי המקום ויאמרו להמשגיח. אבל כשבית החרושת היא במדינה רחוקה שאין שם ישראל, הרי יש לחוש שאחרי שהלך המשגיח משם להעיר שדר שם, ישתמשו בבית החרושת בשומן של איסור. ואף שידבר אליו (אל הממונה בבית החרושת על היצור) המשגיח ממקום האחר שנמצא שם בטעלעפאן ויבטיחהו, אין להמשגיח להאמינו לממונה על הייצור, דהרי לא שייך שידע המשגיח שום דבר מזה. ולכן טעם דעבידי לאיגלויי הא נמי לא שייך, וכן טעם אומן לא מרע נפשיה לא שייך. אך אולי שייך שישמע מיושבי העיר שהיה למזון המיוצר בבית החרושת טעם אחר, בין שהוא לטוב בין שהוא לגרוע, ומכל מקום לא תיסק אדעתם שהוא מצד שהתחיל להשתמש בשומן אחר, אלא שיתלו שהוא מצד הפעולה וכדומה. ובפרט שהבנה משינוי טעם במקצת. לאו כו"ע יודעין, אלא מומחין כמו קפילא. ואין לסמוך אלא כשיהיה משגיח שדר שם, או בהסביבה, שיבוא לשם לפעמים קרובות ושיוכל לבא גם פתאום בלא הודעה תחילה. כי בלא זה הוא כבלא השגחה כלום, שלא יחוש בעל בית החרושת אף למה שאם ידעו יענש בדיני המדינה, כי הרי אין לו שום יראה מדיני המדינה, כי יתלה שלא ידעו מזה, שבליכא שום תובע לא איכפת להם לשלטונות המדינה בעצמן לידע שום דבר...

כט. משגיח כשרות שנמצא גוי, בית הלל יג (תשס"ג), רב שמאי קהת הכהן [שבט הקהתי]

שאלה: משגיח על כשרות שהיה מתנהג הכל כיהודי חרדי לכל דבר ואח"כ נתוודע עפ"י סיבה שהיה גוי גמור (ואשתו היא ישראלית), האם אפשר לסמוך ולאכול המוצרים שהשגיח עליהם (והוא עצמו ג"כ לא ידע שהוא גוי אלא אח"כ נתוודע לו). ועכשיו אחר שנתוודע לו שהוא גוי מגייר א"ע.

תשובה: השאלה מתלקחת לכמה פרטים ונדון על כל פרט ופרט... ונדון בענין נאמנות שלו נראה שיש להקל, דבעכו"ם יש מחלוקת אי באיסור והיתר נאמן במסיח לפי תומו בדאורייתא ואי סמוכין על אומן לא מרעא אומנתו, עי' ביו"ד [ריש סימן צ"ח], והטעם דיש ס"ל דמהני מסביר הטו"ז שם דהא דאמרינן דאין מסל"ח נאמן במילי דאורייתא, היינו במידי דבעי עדות דוקא, משא"כ באיסור והיתר שפיר מהני דבזה לא בענין עדות גמורה אלא דאם יש לנו הוכחה וכו' והא ראייה שקפילא מהני אפילו באינו מסל"ת מטעם דלא מרעא חזקתו ובמידי דבעי עדות ודאי לא מהני דבר כזה... ואפילו למה שכ' שם הרמ"א דאין נוהגין עכשיו לסמוך אגוי עי"ש הטעם בחי' רע"א והיינו דחיישינן שמא העכו"ם משקר דדלמא קפידא בעי שיהיה מסל"ת ובמסל"ת לא שייך ההיתר של לא מרעי אומנתו עי"ש, אבל אם ברור לנו שלא משקר ודאי יש לסמוך עליו, ובני"ד דכיון שהיה סבור שהוא יהודי והתנהג כיהודי

חרדי לכל דבר ודאי סמכינן עליו. וכעין זה עי' בשו"ת אג"מ [ח"א סי' נד] שמוכיח דיש להקל דמותר לאב חרדי לאכול אצל הבנים שלו שהם חפשים אם קיים לי' בגוה בבנים שלו שלא יכשילוהו באיסור משום דמכיר טבעם בידיעה ברורה על ידי שניסה אותו הרבה פעמים וראה שאינם מכשילים אותו מטעם שאינם רוצים לצערו או שטבעם שלא להעביר אחרים על דעתם, יכול לסמוך עליהם ולאכול מה שמבשלים אם הם אומרים שהוא מבשר כשר מהכשר שמקובל עליו וכלים חדשים, משום שלא נכנס בגדר נאמנות אלא בידיעה עצמית שהוא כראי' ממש...וה"נ בשאלתינו אע"ג שהיה גוי למפרע מ"מ אנו יודעים בבירור שלא הכשיל אותנו ואפשר לסמוך על מה שהשגיח...